

Posudek na diplomovou práci Bc. Zuzany Höferové

Prevence kriminality v rámci učiva na základních školách v Praze

1. Zaměření diplomové práce a její základní koncepce

Předložená diplomová práce (dále i DP) je věnována velmi aktuální a zároveň obtížně měřitelné výslednosti prevence kriminality uskutečňované v rámci výuky na základních školách, a to na příkladu pražských škol. Takto široce koncipované zaměření DP v sobě vždy skrývá nebezpečí příliš obecného výkladu a nedostatečně konkrétního vymezení otázek, které je třeba v rámci práce analyzovat a vyhodnotit. Autorka se proto pokusila zúžit předmět své analýzy na koncepci prevence kriminality a rizikového chování mládeže v gesci MŠMT, na výuku občanské výchovy a některé doplňkové programy prevence poskytované dalšími institucemi na bázi dobrovolnosti (policie, neziskový sektor). To se jí podařilo, jak bude níže nastíněno, zejména v části empirické (výzkumné) jen částečně a s nestejně validními výsledky.

Práce je zpracována v rozsahu cca 90 stran, nicméně odečteme-li od vlastního textu výkladu strany s téměř doslova převzatým (nicméně řádně citovaným) textem z jiných publikovaných prací, bude se pohybovat rozsah DP okolo 70 stran, což je stále rozsah pro účely zpracování DP dostatečný.

Obecná, teoretická část práce představuje o něco více než polovinu DP a je zaměřena především na popis výskytu, vývoje, forem a příčin kriminality mládeže (s. 17 a násl.) se specifickým důrazem na problematiku šikany, kterou autorka považuje za jeden z hlavních problémů deviantních forem chování ve školním prostředí, což se odráží na pozornosti, kterou tomuto tématu ve své práci věnuje (srov. s 28 a násl.). Jak již bylo výše naznačeno, úskalím tohoto širokého záběru je popisnost a nedostatečná analýza prezentovaných informací, takže u čtenáře může vzniknout snadno dojem, že autorka „pouze“ shromáždila informace, které pak utřídila, aniž by je systematicky analyzovala a doplňovala o z nich vyvoditelné, logické závěry. Tento nedostatek je zřejmý především v partiích pojednávajících o koncepci prevence kriminality v rámci gesce MŠMT (s. 41 a násl.), který je v podstatě pouhým přehledem dokumentů, byť pečlivě citovaných a hierarchicky utříděných, aniž by byla zpracována jejich důkladnější analýza umožňující i jejich kritické vyhodnocení. V tomto ohledu zůstává proto práce na úrovni pouhého popisu daného stavu (srov. např. formální závěr na s. 52).

Problematice, která byla zvolena jako hlavní téma DP, se věnuje autorka až od kapitoly 4., a to ještě na co do rozsahu omezeném počtu stran (s.53-67). Tato část je pak v následující 5. kapitole doplněna o poznatky ze zahraničí, které mohou být pro oblast prevence kriminality, včetně speciální problematiky šikany, inspirativní k hledání způsobů, jak se s těmito patologickými jevy úspěšně vypořádat i na českých školách. I zde se však spíše než o analýzu shromážděných poznatků jedná o rámcový popis informací čerpaných z odborné literatury, případně z uskutečněných konzultací s experty.

Empirickou část práce představuje výzkumná sonda, prostřednictvím které se autorka pokouší zjistit jak učitelé ZŠ hodnotí význam prevence kriminality a způsob jejího zajištění ve výuce (s. 79 a násl.). Výzkum nebyl pochopitelně koncipován jako reprezentativní a i s ohledem na velmi omezený počet respondentů (18), kteří se jej nakonec zúčastnili, nelze ani jeho výsledky pokládat za dostatečně relevantní. Proto je i tzv. „testování hypotéz“ jen demonstrací postupu, který by měl svoje opodstatnění za stavu, kdy by se jednalo o výzkum, jehož závěry by bylo možné generalizovat. Tento „nedostatek“ však nelze přičítat na vrub autorky, je dán jednak velkou náročností empirického šetření vůbec, zesíleného zde ještě faktem, že se jednalo o školské prostředí, bez velké motivace účastnit se na akci, která je dobrovolná a samotnému respondentovi nic konkrétního nepřinese. I s těmito výhradami lze však hodnotit realizaci výzkumné sondy vcelku pozitivně a poznatky, které přinesla opatrně interpretovat jako zajímavé podněty ke zlepšení prevence kriminality na školách, byť jejich význam nelze s ohledem na výše uvedené metodologické limity přeceňovat (tvrzení autorky o prokázání, popř. vyvrácení nastolených hypotéz není uvedenými daty a jejich vyhodnocením statisticky doložitelné).

Byť tedy neodpovídá v plném rozsahu zaměření práce, její základní koncepce a použité metody cílům, které byly sledovány jejím zpracováním, lze ji přesto ještě pokládat za práci pro ústní obhajobu dostačující.

2. Zvolené metody a úroveň formálního zpracování

Autorka zvolila jako hlavní metodu zpracování své diplomové práce sekundární analýzu odborné tuzemské, částečně též zahraniční, literatury a analýzu interních materiálů vydaných k podpoře prevence kriminality mládeže na různých úrovních státní správy, doplněné o expertní poznatky z praxe. Výzkumná sonda pak vychází ze statistického zpracování získaných dat, trpí však výše nastíněnými metodologickými a statistickými nedostatky

Pokud jde o stylistickou úroveň zpracování DP, je zpracována na relativně dobré úrovni. Průběžná citace odkazovaných pramenů i závěrečný seznam použité literatury je vypracován pečlivě a v souladu s platnou citační normou. Přílohová část obsahuje kromě obligatorní dokumentace (dotazník, apod.) i některé další, zajímavé přílohy (srov. přílohy č. 9 a 10).

3. Doplnující otázky pro ústní obhajobu

V zájmu úspěšné ústní obhajoby je třeba, aby se autorka vyjádřila k následujícím otázkám, popř. svůj písemný text ještě ústně doplnila:

- rozvedla popisný a velmi stručný výklad k problematice prevence v rámci učiva na ZŠ (srov. zejména podkapitulu 4.1.), doplnila chybějící informace a pokusila se o kritického posouzení daného stavu;
- vysvětlila, proč věnovala rozsahově i věcně tak velkou pozornost problematice šikany, která se tímto způsobem stala jedním z hlavních témat její DP;
- zdůvodnila svůj závěr prezentovaný v přílohové části práce na s. XLV a vysvětlila, proč získané poznatky nebyly zařazeny do vlastního textu DP.

4. Celkové zhodnocení práce

Posuzovanou diplomovou práci doporučuji k ústní obhajobě.

V závislosti na průběhu a výsledcích ústní obhajoby, zahrnující i úspěšné vypořádání se s uplatněnými připomínkami, včetně připomínek oponenta, navrhuji hodnotit předloženou diplomovou práci klasifikačním stupněm velmi dobře až dobře.

1. září 2012

Prof. JUDr. Helena Válková, CSc.
vedoucí diplomové práce

